

IRAK BİLGİ NOTU

MART
2023

GÜNCEL VERİLER

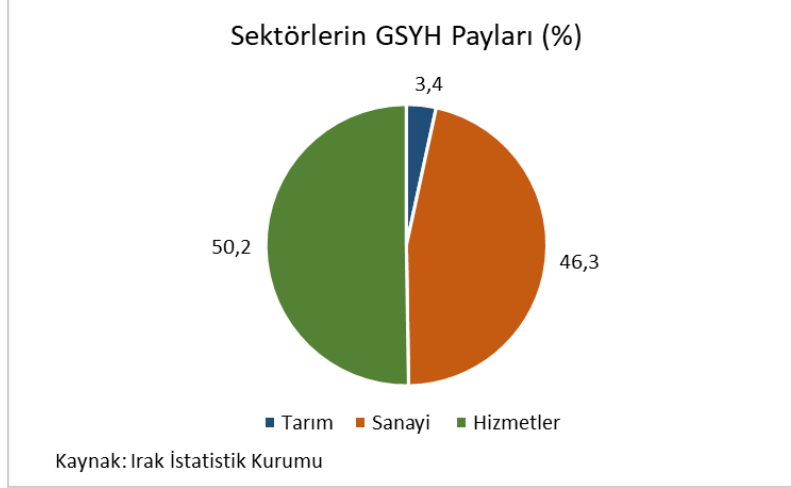
MAKROEKONOMİK
GÖSTERGELER VE TAHMİNLER

GÖSTERGE	DEĞER	2021	2022	2023* Tahmin
GSYH (cari fiyatlarla)	Milyar USD	206,7	282,9	273,9
Büyüme	%	7,7	9,3	4,0
Nüfus	Milyon Kişi	41,2	42,2	43,3
Kişi Başı Gelir	USD	5.021	6.696	6.320
Enflasyon	%	6,0	6,4	4,5
İşsizlik Oranı	%	13,2	13,2	-
Cari Denge / GSYH	%	7,8	16,3	13,0
Bütçe Dengesi / GSYH	%	-0,8	11,1	9,2
İhracat	Milyar USD	87,3	82,5*	-
İthalat	Milyar USD	61,5	35,3*	-

Kaynak: IMF KEG Ekim 22, Trademap , Irak İstatistik Ofisi, * : Geçici

1. IRAK EKONOMİSİ GENEL GÖRÜNÜMÜ

Irak ekonomisi 1950'lere kadar neredeyse tamamen tarıma dayalıydı. 1927'de petrolün bulunmasıyla şahlanan ekonomi, 1980'lerde Irak'ın, Suudi Arabistan'dan sonra Arap dünyasının en büyük ikinci ekonomisine ve Orta Doğu'nun üçüncü büyük ekonomisine sahip olmasını sağlamıştır.

Petrol, Irak'ın en değerli mineralidir ve ülke ekonomisi günümüzde de bu sektöre tamamen bağımlı ve gelişmekte olan bir piyasa ekonomisine sahiptir. Suudi Arabistan ile birlikte dünyanın en düşük petrol ve gaz üretimi maliyetine sahip olan ülke ayrıca küresel petrol fiyatları üzerinde önemli etkisi olan OPEC üyesidir. Petrol üretimi GSYH'nın büyük bir bölümünü oluşturmakta ve ülke dövizinin neredeyse tamamını oluşturmaktadır. 2020 yılı sonu itibariyle Irak 145 milyar varil petrol rezervi ve 4 milyon üzerinde günlük petrol üretimi gerçekleştirmektedir. İhracatın %90'ına yakınına oluşturan petrolde meydana gelen fiyat değişikliği Irak ekonomisini doğrudan etkilemektedir. Buna ek olarak, 3,5 trilyon metreküp doğal gaz rezervine sahip olmasına karşın üretimi ve ihracatı pek yaygın değildir.

Ülkenin tarım sektörü sulama sisteminin verimli şekilde çalışmasını engellemektedir. Ayrıca topraktaki tuz oranının fazla olması ve kuraklık sıkıntısı tarımı sınırlandırmaktadır. Irak'ın tarım sektörü ekonominin %3,4'ünü oluşturmaktadır. Başlıca üretilen tarım ürünleri ise arpa, buğday, pirinç ve mısırdır.

İmalat sanayii ise 1970'li yılların ortalarından sonra hükümetin ağır sanayileşme ve ithal ikamesine yönelmesiyle gelişmeye başlamıştır. GSYH'nın %46'sını oluşturan sanayi sektörünün %38'ini de petrol imalatı oluşturmaktadır. Hizmetler sektörü ise ekonomiye %50 katkı sağlamaktadır.

Ülke, ekonomisini çeşitlendirmek için altyapısını yeniden inşa etmek ve yabancı yatırımcı çekmek için çabalamaktadır. Hükümet, petrol ihracatına bağımlılığını azaltmak ve özel sektör büyümesini teşvik etmek için ekonomik reformlar geliştirmektedir.

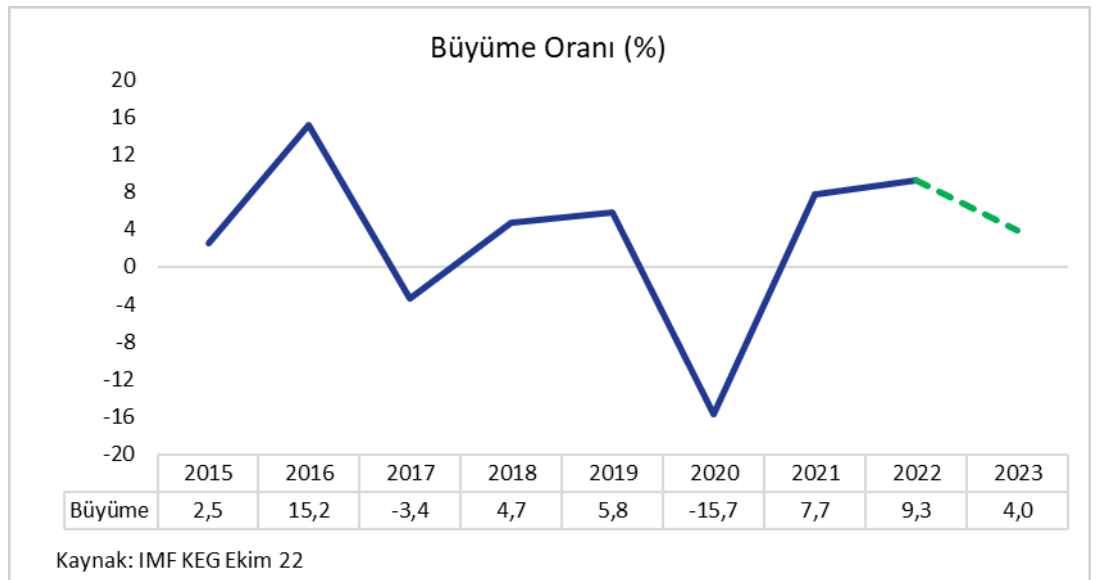
2-BÜYÜME

Irak ekonomisi yıllar boyunca yaşadığı karışıklıklar ve savaşlar nedeniyle ekonomik alanda mücadele vermektedir. 2014 yılında petrol fiyatlarında ciddi düşüş yaşanması ve ülke topraklarının yaklaşık üçte birinin işgal edilmesiyle ekonomik büyüme %0,7'ye kadar gerilemiştir. 2016 yılında, ülkede güvenlik sorununun devam etmesine ve işgal sebebiyle petrol fiyatlarının düşmesine rağmen petrol üretimi %11 artarak ekonominin %15,2 büyümesine katkı sağlamıştır.

2017 yılında %3,4 daralan ekonomi takip eden yılda, petrol fiyatlarının nispeten yükselmesi ile toparlanmış ve %4,7 büyümüştür. Ülkenin sosyo-ekonomik kırılganlığı, siyasi istikrarsızlığı ve salgınla birlikte düşen petrol gelirleri Irak ekonomisinin şartlarını ağırlaştırarak, ülkenin 2020'de %15,7 küçülmesine sebep olmuştur. Takip eden yılda ülke ekonomisi %7,7 genişlemiştir. Petrol üretimini OPEC+ anlaşmasına göre azaltan ülkenin petrol GSYH'si %4 daralsa da, ekonomik büyümenin altında yatan esas neden petrol dışı sektörün %6 genişlemesi olmuştur.

2022 yılında OPEC+ kotalarının kalkması ile artan petrol üretimi ve petrol dışı sektörde toparlanmanın devam etmesiyle büyümenin %9,3 olarak gerçekleştiği tahmin edilmektedir.

Irak'ın ekonomik görünümünün sürekli yüksek petrol fiyatları tarafından destekleneceği ancak petrol üretiminin daha durgun küresel talep tarafından kısıtlanacağı için büyümenin orta vadede kademeli olarak yavaşlaması beklenmektedir. Ayrıca, Irak'ın petrole olan bağımlılığı ve petrolün küresel ekonomiyi beslemedeki belirgin rolünün yeşil dönüşüm ile fosil yakıtlara olan talebin azalması ile birlikte kademeli olarak azalacağı beklenmektedir.

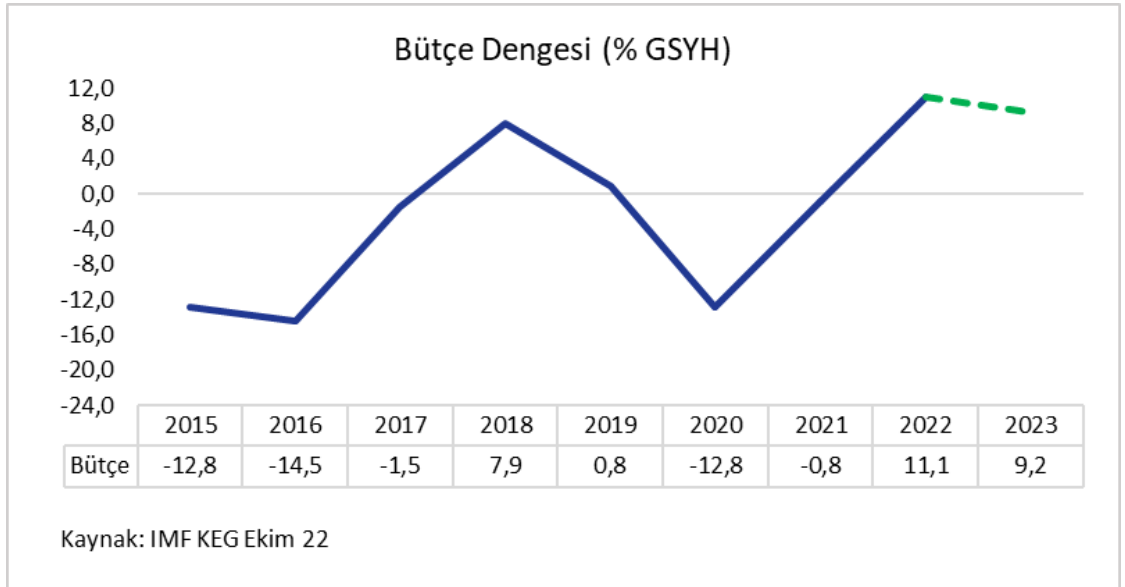

3. BÜTÇE DENGESİ

Irak kamu gelirleri petrol gelirleri ile doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla, petrol fiyatlarında gerçekleşen ani yükseliş ve düşüşler bütçe dengesini etkilemektedir. Buna ek olarak, ülkenin yaşadığı işgaller doğrultusunda askeri alana yapılan harcamaların artması da kamu gelirlerini etkilemektedir.

2018 yılına kadar ağır bütçe açığı veren Irak bu yılda petrol fiyatlarındaki toparlanma ve sermaye bütçesinin eksik uygulanması nedeniyle kamu maliyesini toparlamış, GSYH cinsinden %7,9 fazla vermiştir. 2020 yılında ise, petrol fiyatlarının yeniden düşük seviyelere gerilemesi, Irak'ın yüksek maaş ve emeklilik ücretlerini ödemesini zorlaştırmıştır. Gelirlerin bu derece düşmesi bütçe üzerinde baskı oluşturarak kamu maliyesinin %12,8 açık vermesine neden olmuştur. 2021 yılında gelirlerin toparlanmaya başlamasıyla bütçe açığı GSYH'nın %0,8'ine gerilemiştir. Ayrıca bu yılda GSYH cinsinden %84 olan hükümet borcu %59'a gerilemiştir.

2022'nin ilk yarısında bütçenin onaylanmaması yatırım projelerini ve ekonomik reformların uygulanmasını sekteye uğratmıştır. Ancak, yılın ikinci yarısında özellikle enerji fiyatlarının yükselmesi kamu maliyesine olumlu yansımıştır. Böylelikle Irak bütçe dengesinin GSYH cinsinden %11,1 fazla verdiği tahmin edilmektedir.

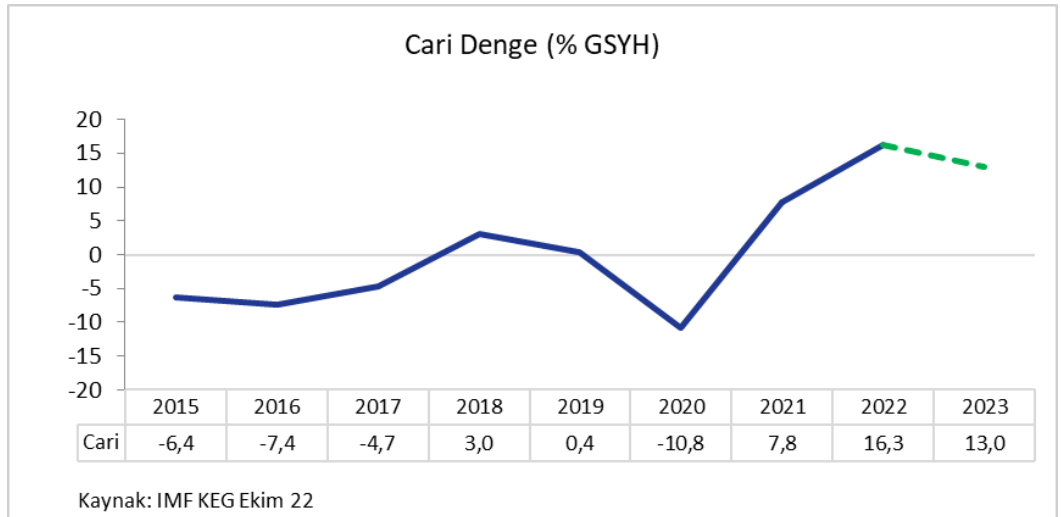

4. CARİ DENGESİ

2015 yılına kadar dış ticaret fazlasının etkisiyle cari fazla veren Irak, 2015 yılında GSYH cinsinden %6,4 açık vermiştir. 2016 yılında, petrol fiyatlarındaki %22'lik düşüş cari açığın %7,4'e ilerlemesine neden olmuştur. 2018 yılında cari denge düzeltilmiş ve %3 oranında fazla vermiştir. Fakat salgın ile birlikte cari işlemler ciddi boyutta bozulmuş ve %10,8 açık verilmiştir.

2021 yılında ise, yüksek dış ticaret fazlasıyla %7,8 cari fazla verilmiştir. 2022'nin ilk yarısında elektrik üretimi için artan petrol tüketimi ve ihracat terminallerindeki aksamalar nedeniyle stokların birikmesi petrol ihracatı hacmini etkilemiştir. Ancak bununla birlikte, petrol fiyatlarının yükselmesi aylık petrol ihracat gelirlerini keskin bir şekilde artırmıştır. Bu doğrultuda cari dengenin GSYH cinsinden %16,3 fazla verdiği tahmin edilmektedir.

5. SWOT ANALİZİ

Güçlü Yönleri:

- Dünyanın en büyük kanıtlanmış petrol rezervlerine ve kanıtlanmış gaz yataklarına sahiptir.
- Irak, Orta Doğu'da onu bir ticaret ve yatırım merkezi haline getirebilecek stratejik konuma sahiptir.
- Güçlü demografi göz önüne alındığında, altyapı ve telekomünikasyon için büyüme potansiyeli yüksektir.

Zayıf Yönleri:

- Devlet çalışanlarının açık ekonomi konusunda çok az deneyimi vardır ve teknik uzmanlık gelişmekle birlikte sınırlıdır.
- Artan yabancı yatırım ihtiyacı, Irak'ı yabancı güçlerin etkisine karşı savunmasız bırakmaktadır.
- Yüksek düzeyde operasyonel ve politik risk, çok ihtiyaç duyulan yabancı yatırımı caydıracaktır.
- Ülkenin büyük ölçüde petrol ihracatına bağımlı olması onu piyasa talebindeki dalgalanmalara karşı olumsuz etkileyebilir.

Fırsatlar:

- Hükümet, farklı sektörlerdeki altyapı projeleri için yabancı yatırımcı aramaktadır. Altyapıya yatırım istihdam oluşturabilir ve ekonomik büyümeyi teşvik edebilir.
- Irak, önümüzdeki çeyreklerde sabit yatırımı desteklemeye yardımcı olacak yeniden yapılanmayı desteklemek için güçlü yatırım taahhütleri almıştır.
- Mevcut yüksek petrol fiyatları, yakın vadede kamu maliyesinin desteklenmesine ve önümüzdeki yıllarda yerli üretimi canlandırmaya yardımcı olacaktır.
- Diğer ülkelerle ticari ortaklıklar kurmak, Irak'ın yeni pazarlara erişmesine ve ekonomik aktivitesini artırmasına yardımcı olabilir.

Tehditler:

- Ülkenin mali ve dış dengesizliklerinin ele alınmaması düzensiz bir şekilde yeniden dengelenmeye yol açabilir.
- Etnik ve dini hatlar arasında süregelen mezhepsel bölünmeler, yapısal reformların uygulanmasını sınırlayabilir.
- Devam eden güvenlik riskleri ve siyasi istikrarsızlık, ekonomik büyümeyi engelleyebilir ve yabancı yatırımı caydırabilir.

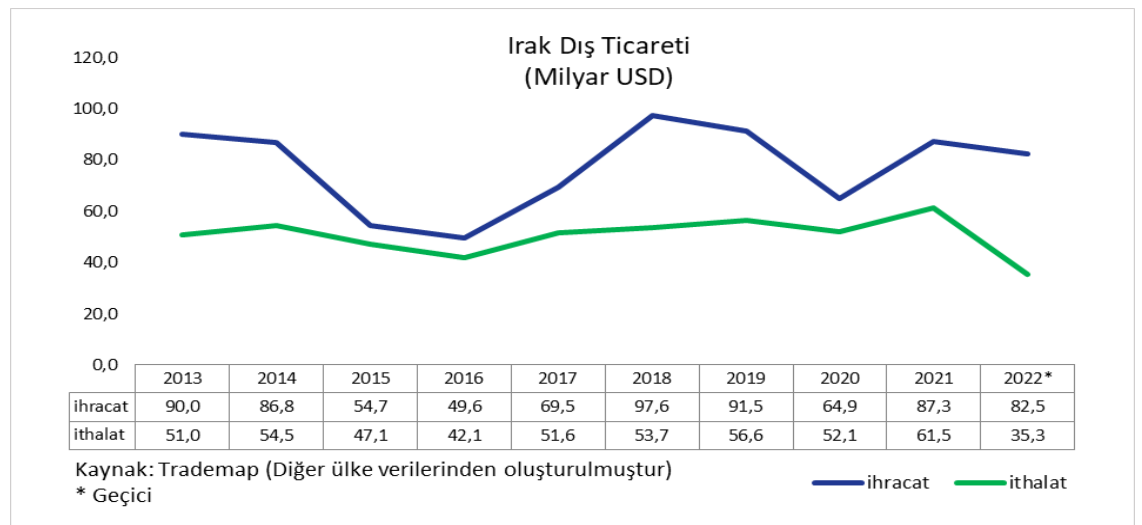

6. DIŞ TİCARET

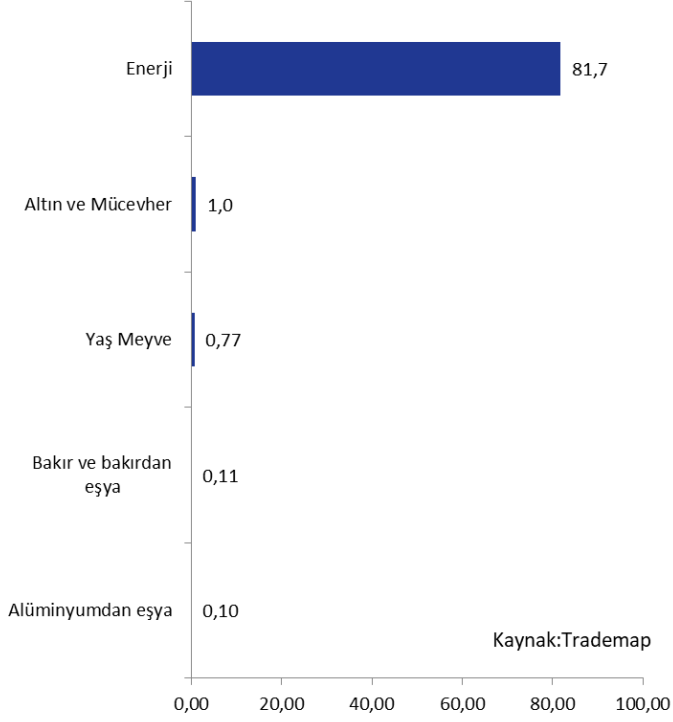
Irak dış ticareti genellikle fazla veren bir yapıdadır. 2013-2014 yıllarında ihracat sırasıyla 90 ve 87 milyar USD olarak gerçekleşmiştir. Takip eden iki yılda ise ihracat 50-55 milyar USD'ye kadar gerilemiş, ancak 2018 yılında 97 milyar USD ile son yılların rekoru kırılmıştır. Dış ticaret hacminin 150 milyar USD'ye ulaştığı bu yıldan sonra ihracat 91 milyar USD'ye gerilemiştir. 2020 yılında %29 küçülen ihracat gelirleri 65 milyar USD civarına gerilemiş; salgın etkisinin geçmesiyle 87 milyar USD'ye yükselmiştir. 2022 yılının öncü verilerine göre 82,5 milyar USD ihracat gerçekleştiren Irak, 2021 ürün bazında verilerine göre ise en fazla enerji ihraç etmiştir. İhracatının %97'sini oluşturan enerji sektörünü altın-mücevher ile yaş meyve takip etmektedir.

İthalat ise 2013-2020 yılları arasında ortalama 50 milyar USD civarında gerçekleşmektedir. 2021 verilerine göre ise ithalat 61,5 milyar USD civarında gerçekleşmiştir. Ülke'nin ithal ettiği başlıca sektörler arasında enerji, makinalar ve elektrikli cihazlar yer almaktadır. Bahsedilen ürün grupları ülke ithalatının %27'sini oluşturmaktadır. 2022 yılı ithalat verilerine göre Irak 35,3 milyar USD ithalat gerçekleştirmiştir. Bu miktar geçen yılın neredeyse yarısı gibi gözükse de verilerin diğer ülke verilerinden derlenen öncü veriler olduğu göz önüne alınmalıdır.

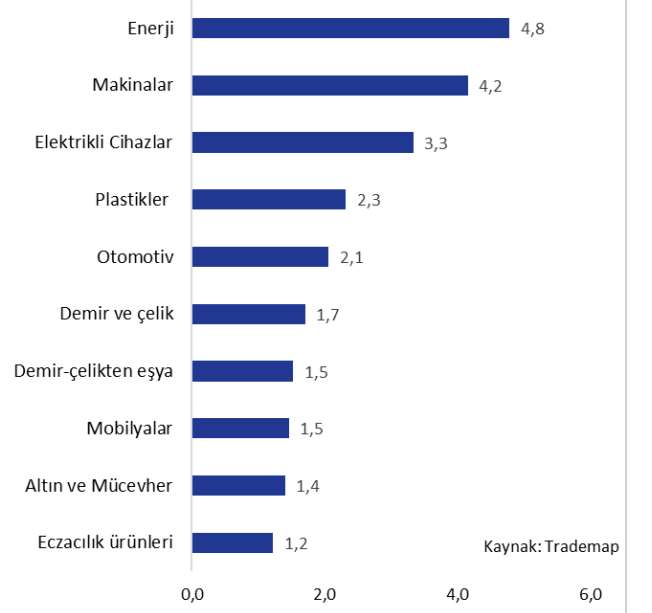
2021 verilerine göre Irak'ın dünyadan olan ithalatında BAE ve Türkiye öne çıkmaktadır. Aynı yılın verilerine göre ihracatında ise Türkiye 9. sırada yer almaktadır.

Irak'ın İhracatı
(2021, Milyar USD)

Irak'ın İthalatı
(2021, Milyar USD)

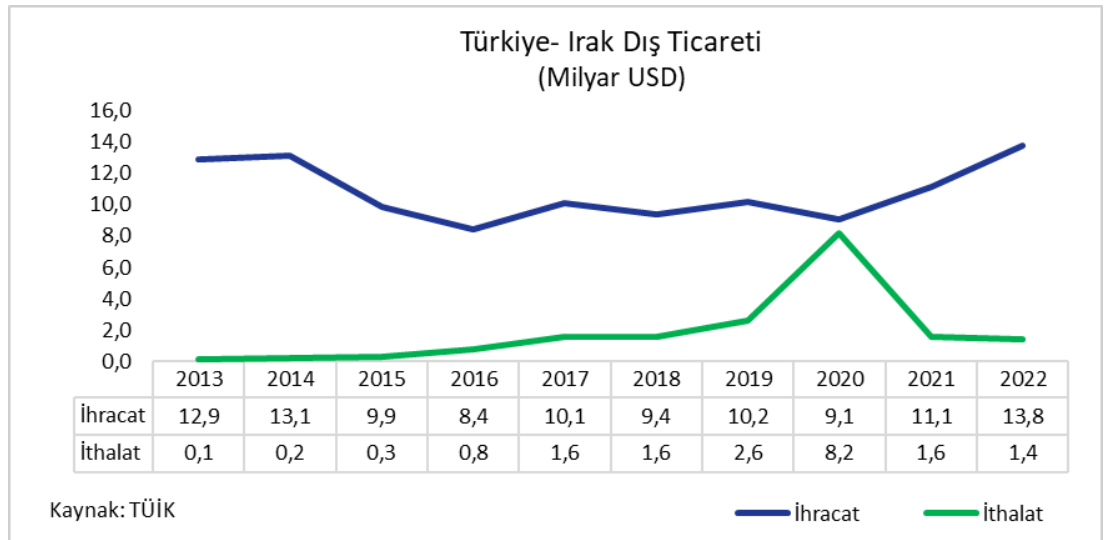
6. TÜRKİYE- IRAK DIŞ TİCARETİ

Türkiye, Irak ile olan ticaretinde net ihracatçı konumundadır. 2013-2019 yılları arasında ortalama olarak 10,6 milyar USD olarak gerçekleşen ihracat, 2020 yılında pandemiye rağmen ciddi kayıplar oluşturmayarak 9,1 milyar USD seviyesinde gerçekleşmiştir. 2021 yılında salgın öncesi seviyelere yükselen ihracat bu yılda 11,1 milyar USD'ye yükselmiştir. İthalat ise, 2013-2016 yılları arasında 1 milyar USD'nin altındayken, 2020 yılında 8,2 milyar USD seviyesine yükselmiştir. Ancak, 2021 yılında 1,6 milyar USD'ye gerilemiştir. Bu keskin düşüş, 2020 yılında yaklaşık 7,9 milyar USD ithal edilen cam ve cam eşyanın 2021 yılında ithal edilmemesinden kaynaklanmaktadır.

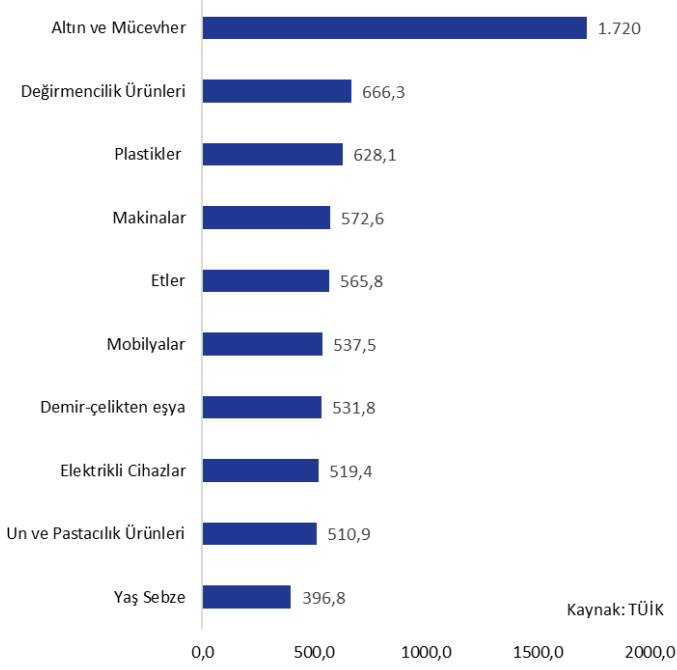
2022 yılında Türkiye'nin Irak'a ihracatı bir önceki yıla göre %24 artarak 13,8 milyar USD olurken Türkiye'nin Irak'tan ithalatı %12 azalarak 1,4 milyar USD olmuştur.

Ürün bazında bakıldığında ise, Türkiye'nin Irak'a ihracatının %15'ini altın ve mücevher, %6'sını değirmencilik ürünleri ve %5'ini plastikler oluşturmaktadır. İthalatta ise geçen yıl %68'i oluşturan altın ve mücevherin payı 2022'de %38'e gerilemiş. 2021'de %21 pay sahibi olan enerji ise %37'ye yükselmiştir.

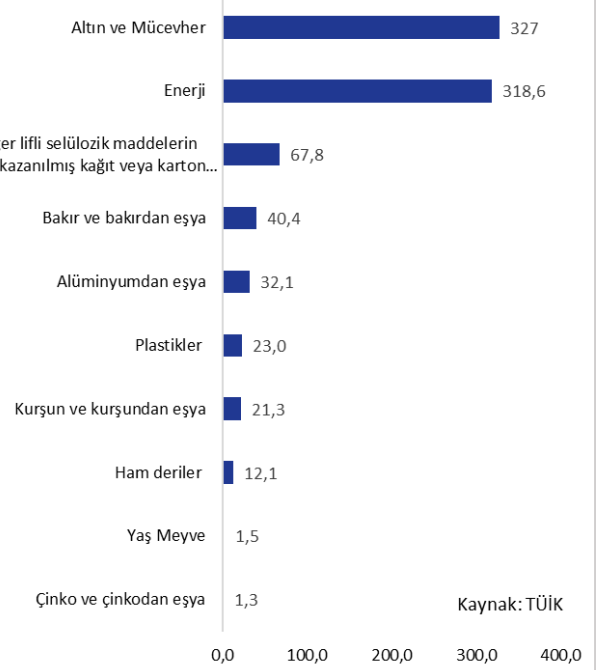
2022 yılı verilerine göre, Türkiye'nin ihracatında Irak önemli ihracat partneri olup 3. sırada yer almaktadır. Irak'ın Türkiye ihracatından aldığı pay ise 2022'de %5,4'tür.

Türkiye'nin Irak'a İhracatı (2022, Milyon USD, ÖTS)

Türkiye'nin Irak'tan İthalatı (2022, Milyon USD, ÖTS)

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU

Huzur Mahallesi, Azerbaycan Caddesi Skyland Sky Office No: 4
B Blok Kat: 21-22 Seyrantepe 34485 Sarıyer/İstanbul

www.deik.org.tr • info@deik.org.tr

[Twitter](#) [Instagram](#) [LinkedIn](#) [YouTube](#) [Facebook](#) /deikiletisim | www.deik.org.tr